

Gezamenlijke visie op RECREATIE

Waterschap
Aa en Maas

Waterschap
De Dommel

December 2011

Datum: December 2011
Opgesteld door Waterschap Aa en Maas
Waterschap De Dommel

*Beleidsneutraal gewijzigde versie t.b.v. inwerkingtreding Omgevingswet vastgesteld door het
Algemeen Bestuur d.d. 25 februari 2022*

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Als waterschappen Aa en Maas en De Dommel beheren wij het oppervlaktewateren en de waterkeringen in onze beheergebieden. Veel beken, oevers, dijken en werkpaden (ook wel onderhoudspaden genoemd) hebben we in eigendom. Hiermee zorgen wij voor veiligheid tegen overstromen en voor voldoende en schoon water. Deze eigendommen zijn ook geschikt voor recreatief gebruik. We beschouwen recreatie niet altijd als ondergeschikt en spreken daarom niet van recreatief medegebruik, maar van recreatie. Het gaat dan ondermeer om recreatievormen als wandelen, fietsen, varen, vissen en spelen. Enkele jaren terug hebben beide waterschappen beleid ontwikkeld voor recreatief medegebruik. De omgeving is veranderd en ook de behoeften zijn niet meer het zelfde. De uitvoering van het beleid is ook aangepast. Uit een globale evaluatie van het beleid blijkt dat er meer duidelijkheid gewenst is wat het waterschap wel en niet toe kan staan aan recreatie. Recreatie houdt niet op aan de waterschapgrenzen. Dat is de reden dat Waterschap De Dommel en waterschap Aa en Maas hebben besloten tot een gezamenlijke beleidsnota recreatie. Waterschap Brabantse Delta heeft in de zomer van 2011 beleid vastgesteld. Bij het opstellen van deze nota is die nota geraadpleegd. Bij de volgende herziening streven we naar één nota voor alle wateren in Noord-Brabant.

1.2 Wettelijk kader

Recreatie-activiteiten op ons eigendom dienen te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving. Waterbeheerbelangen worden beschermd door de regels die zijn opgenomen in de Waterschapsverordening en de beleidsregels. De in hoofdstuk 3 opgenomen beleidsregels gelden als aanvulling hierop.

De volgende wetten en regelingen zijn relevant voor water- en oeverrecreatie:

Scheepvaartverkeerswet

- Omgevingswet
- Waterschapsverordening
- Natura2000
- Visserijwet
- Beleidsbesluit Binnenvisserij (LNV 1999)
- Gemeentelijke verordeningen (APV)
- Recht van overpad

1.3 Doel

Deze nota geeft de visie en ambities weer die het waterschap heeft op recreatie. Bezien vanuit onze wettelijke waterbeheertaken maar ook gezien als eigenaar van een aanzienlijk areaal aan waterkeringen, waterlopen, onderhoudspaden en de oevers. We maken inzichtelijk op welke wijze bij het uitvoeren van de beheertaken we rekening houden met de recreanten. En hoe het waterschap er voor zorgt dat er op verantwoorde wijze kan worden gerecreëerd. Niet alle vormen van recreatie zijn namelijk altijd en overal mogelijk. Waar wat kan, wordt in deze nota inzichtelijk gemaakt.

Opmerking: in deze nota gaat het over waterkeringen, waterlopen, onderhoudspaden en de oevers. Vanwege de leesbaarheid noemen zullen we niet steeds deze opsomming vermelden, maar spreken over onze `eigendommen`.

1.4 Reikwijdte nota

Deze nota bevat het algemene beleidskader voor recreatie. De beleidsnota is op dit aspect kaderstellend voor andere beleidsvelden als nautisch beheer, visstandbeheer en het maai- en maaiselbeleid.

De wijze waarop wij recreatie op onze eigendommen in goede banen leiden, is op hoofdlijnen in deze nota weergegeven. Om goed te kunnen beoordelen of recreatie verantwoord plaats kan vinden, zal op basis van deze nota een meer op de verschillende recreatievormen toegespitst toetsingskader worden uitgewerkt.

1.5 Evaluatie en bijstelling

Op dit moment ontbreekt vaak nog kennis en inzicht of de bestaande recreatiedruk verantwoord is. We gaan hier informatie over verzamelen. Op basis daarvan kunnen gerichte maatregelen genomen worden, zoals het reguleren van recreatie door middel van bebording, zonering of het stellen van regels. Desgewenst passen wij het beheer- en onderhoud naar inzicht aan. Zo nodig stellen we het beleid bij. We werken hierbij samen met organisaties en bedrijven die bij de recreatie betrokken zijn.

2 Beleidskader

2.1 Visie en ambitie op recreatie

De beken, rivieren en hun oevers maar ook wateren in stedelijk gebied hebben een belangrijke functie voor de inwoners van midden en oost Brabant. Het vormt een bron van leven voor de planten en dieren, zorgt voor de afvoer van overtollig water, maar biedt ook de mogelijkheid om er van te genieten. De ambitie is om het water en de oevers op een duurzame manier te beheren. Waarbij we expliciet de elementen people, profit en planet meenemen. Het gaat hierbij om:

- planten, dieren en het gebruik van grondstoffen (planet),
- het ondernemen op en langs het water door recreatieondernemers, maar ook door de agrarische sector (profit) en
- het genieten door mensen om lichamelijk of geestelijk in goede conditie te komen (people)

Verwachting is dat wij een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de behoefte om dicht bij huis te kunnen recreëren. Zo kunnen we met het openstellen van onze eigendommen, ontbrekende schakels in recreatieve routes aanvullen. Bovendien biedt recreatie de mogelijkheid inwoners op een ongedwongen manier kennis te laten maken met het werk van het waterschap. Door rekening te houden met de wensen van recreanten bij waterbeheermaatregelen kan het draagvlak voor de maatregelen worden vergroot.

Als waterbeheerder en eigenaar van veel wateren en gronden, dragen wij daarom actief bij aan het vergroten van de recreatiemogelijkheden in ons beheergebied. Omdat onze focus ligt op het uitvoeren van de waterbeheertaken, laten wij het initiatief en de trekkersrol graag aan anderen over.

Op de volgende wijze dragen wij ons steentje bij aan de recreatiebehoefte:

- Daar waar dit kan, zijn onze eigendommen toegankelijk voor recreanten.
- Bij het uitvoeren van onze beheer- en onderhoudstaken houden we rekening met wensen vanuit recreatief oogpunt. De mate waarin is vastgelegd in onze beheer- en onderhoudsplannen.
- Bij planvorming nemen we de mogelijkheden voor recreatie mee.
- Bij het uitvoeren van onze projecten bieden wij ruimte voor het realiseren van recreatieve voorzieningen.
- Waar mogelijk werken we mee aan initiatieven van derden.
- Ruimte wordt geboden aan recreatie ondernemers om te ondernemen.
- Het waterschap heeft een centraal coördinatiepunt met betrekking tot recreatie. Hier worden vragen, klachten en acties behandeld, zowel voor de interne organisatie als voor externen.

Samenwerking

Bij recreatie zijn veel partijen betrokken. Als waterschap hebben we vaak een beperkte, maar niet onbelangrijke, rol. Om recreatie op een goede manier mogelijk te maken, werken we nauw samen met gemeenten, terreinbeherende organisaties, particuliere grondeigenaren en andere organisaties in de recreatiesector. Het gaat dan vaak om het combineren van beheer- en onderhoudswerkzaamheden, controleren van voorzieningen, en het aanpakken van gevaar en overlast zoals het verwijderen van zwerfvuil. Indien oevers na inrichting worden overgedragen aan een terreinbeherende organisatie zullen wij aan hen vragen de bestaande recreatiemogelijkheden te handhaven.

2.2 Rollen, taken en verantwoordelijkheden

Als waterbeheerder

Met het op goede wijze uitvoeren van de beheertaken, dragen we bij aan het creëren van goede randvoorwaarden voor het verantwoord kunnen recreëren op de door ons beheerde oppervlaktewateren. In de situatie dat goede randvoorwaarden zoals bijvoorbeeld een goede waterkwaliteit ontbreken, zal worden nagegaan wat er nodig is om deze alsnog te creëren. Afhankelijk van de recreatiebehoefte kan dit uiteindelijk leiden tot het opstellen en uitvoeren van verbeterplannen. Indien het eigendommen van derden betreft, adviseren wij de eigenaar hierover. Bijvoorbeeld een gemeente hoe een blauwalgenvijver aangepakt kan worden zodat deze verantwoord kan worden benut als speelwater.

Bij het beheer en onderhoud houden we rekening met de wensen van recreanten.

Als nautisch beheerder

Op enkele uitzonderingen na is het waterschap als waterbeheerder ook verantwoordelijk voor het nautisch beheer. Dit betekent dat veiligheidsvoorzieningen (bijv. drijflijnen bij stuwen, waarschuwingborden) en bebording om het scheepvaartverkeer te reguleren in principe door het waterschap worden aangelegd en onderhouden.

Als eigenaar

Omdat wij onze eigendommen toegankelijk maken voor recreatie, zijn wij er verantwoordelijk voor dat dit op een veilige manier kan. Daarom is het van belang om de onveilige situaties te kennen en hier maatregelen te treffen om ongelukken te voorkomen. Niet altijd zijn afdoende maatregelen mogelijk. In dat geval worden recreanten over de risico's en gevaren geïnformeerd.

2.3 Financiering

Het waterschap neemt zijn rol om het recreatieve gebruik op de eigendommen mogelijk te maken. Dit heeft ook financiële consequenties. Het betreft het plaatsen van (extra) voorzieningen en het uitvoeren van extra onderhoudsmaatregelen. Bijvoorbeeld het extra maaien van werkpaden voor wandelaars. Om initiatieven van derden te stimuleren is een beperkt budget beschikbaar. Het gaat om het leveren van een bijdrage aan maatregelen waarvoor we niet verantwoordelijk zijn, maar wel voordeel van hebben (zie 2.4 uitgangspunt 3). Hoeveel geld er voor recreatie beschikbaar is, wordt jaarlijks via de reguliere begrotingscyclus vastgesteld.

2.4 Beleidsuitgangspunten

Op basis van deze visie, ambitie, taken en verantwoordelijkheden, hanteert het waterschap de volgende uitgangspunten:

Uitgangspunt 1 *Het waterschap stelt zijn eigendommen zoveel mogelijk open voor recreatie.*

Toelichting

We willen als het enigszins mogelijk is de eigendommen toegankelijk maken voor recreatie. Hierbij houden we rekening met de fysieke en omgevingsmogelijkheden.

Aan het toegankelijk maken van onze eigendommen kunnen geen rechten worden ontleend. Indien nodig, verkopen wij onze eigendommen of voeren wij inrichtingsmaatregelen uit die recreatie niet langer mogelijk maken. Daarbij is er geen sprake van een alleenrecht voor een bepaalde vorm van recreatie die wij op onze eigendommen toestaan.

Uitgangspunt 2 *Als we recreatie toestaan, is het verantwoord.*

Toelichting

Het waterschap staat alleen recreatie op zijn eigendommen toe als dit verantwoord is. Indien dit niet het geval is, spannen we ons in om het wel verantwoord te maken. Verantwoord wil zeggen dat er geen onoverkomelijke veiligheids- of gezondheidsrisico's voor de recreant zijn en de overlast voor het gebied en omgeving niet onevenredig groot is. Recreatie verantwoord maken kan bijvoorbeeld door een afgekalfde oevers te herstellen, ballenlijnen bij stuwen en gemalen te plaatsen. We gaan de recreatiedruk van individuele recreanten niet sturen door middel van het aanwijzen van "recreatie"gebieden. Onze eigendommen vormen daarvoor een te klein onderdeel van een gebied én iedere burger zou in zijn omgeving moeten kunnen recreëren. Als de recreatiedruk te groot wordt, kan overwogen worden om bepaalde trajecten voor recreatie te sluiten.

Uitgangspunt 3 *Als waterbeheerder stimuleert en faciliteert het waterschap recreatie.*

Toelichting

Wij beschikken als waterbeheerder over veel watersysteemkennis. Graag zetten wij die kennis in ter bevordering van recreatie op en langs het water. Waar nodig wijzen wij eigenaren van wateren op de recreatiemogelijkheden. Ook adviseren wij eigenaren hoe te voldaan aan de waterhuishoudkundige randvoorwaarden voor recreatie.

Het inrichten en beheren van recreatieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld het aanleggen van wandelroutes, is geen taak van het waterschap. De kosten die hiermee samenhangen worden dan ook niet door het waterschap gedragen. Meefinanciering door het waterschap is mogelijk als voorzieningen:

- een meer verantwoord recreatief gebruik tot doel hebben (oa.: vissteiger, kano-instapplaats, klaphekjes)
- de waterbeleving bevorderen (oa.: picknickplek, naambordjes bij waterlopen, bankjes)

- de recreant kennis laten maken met de waterschapstaken en de projecten die we uitvoeren.
(oa. wandelroute over zuiveringsmoeras)

3 Regulering recreatie

3.1 Inleiding

Het uitgangspunt is om recreatie op onze eigendommen zoveel mogelijk toe te staan. Er zijn situaties dat dit niet kan of gewenst is. We willen het gebruik zoveel mogelijk in goede banen te leiden door gebruik te maken van beïnvloeden van het gedrag van de recreant en zo min mogelijk door regels, geen verboden.

Om recreatie op onze eigendommen zoveel mogelijk in goede banen te leiden;

- Stimuleren we bij individuele recreanten het gewenste gedrag door middel van voorlichting, zonering en borden.
- Geven we op kaart aan waar op onze eigendommen commerciële recreatie activiteiten en recreatie evenementen zijn toegestaan.
- Maken we afspraken met gemeenten, terreinbeheerders en andere relevante partijen als onze eigendommen onderdeel van een officiële wandelroute zijn.
- Moeten recreatie evenementen altijd en tijdig bij het waterschap worden gemeld.
- Stellen we aan commerciële recreatievormen naast de vigerende wet- en regelgeving zo nodig nadere eisen die zijn vastgelegd in een overeenkomst.

3.2 Voorlichting

Door recreanten te wijzen op aanwezige natuurwaarden en hoe zij die kunnen ontzien, kan schade en overlast voor een belangrijk deel worden voorkomen.

Op de plaatsen waar een exploitant recreatie-activiteiten organiseert is vaak sprake van een hoge druk op het water en de oevers. Het gaat hier onder meer over lawaai, betreden van de oevers en achterlaten van afval. Om schade en overlast zoveel mogelijk te voorkomen dient de exploitant zijn klant te informeren over de gedragsregels die er gelden. Het waterschap levert hier zo nodig informatie voor aan.

3.3 Zonering en bebording

Naast voorlichting worden recreatieactiviteiten zoveel mogelijk in goede banen geleid door gewenst gedrag te stimuleren door middel van zonerende met hulp van inrichting- of beheermaatregelen. Voorbeelden hiervan zijn het plaatsen van in- en uitstapplaatsen voor kano's, parkeerplaatsen, visplekken te realiseren, hekjes en slagbomen om bijvoorbeeld motoren te weren of door bepaalde plaatsen wel of niet te maaien wordt de toegankelijkheid van een terrein op een natuurlijke manier bevorderd of afgeremd.

Als zonering niet mogelijk is, worden mensen met borden (of andere communicatiemiddelen) erop gewezen wat van hen wordt verwacht (honden aan de lijn, geen afval storten, geen toegang i.v.m. broedende vogels etc.).

3.4 Beleidsregels voor recreatie

De publiekrechtelijke voorwaarden die vanuit onze beheertaken aan recreatie zijn gesteld, zijn vastgelegd in de Waterschapsverordening, de beleidsregels en het Verkeersbesluit vaarwegen. Aanvullend hierop stellen wij een aantal privaatrechtelijke voorwaarden aan het gebruik van onze eigendommen ten behoeve van recreatie. De voorwaarden die recreatie op onze eigendommen verantwoord moeten maken zijn:

- 1 *Recreatievormen die leiden tot schade en overlast zijn alleen op aangewezen plaatsen op onze eigendommen toegestaan.*

Toelichting

Recreatievormen zoals motorcrossen, quadrijden en paardrijden veroorzaken vaak schade en overlast. Het rijden met paarden op dijken en werkpaden ondermijnt de stabiliteit van dijken en oevers. Motorcrossen leidt tot schade aan onze werkpaden. Derhalve is het niet verantwoord om deze vormen van recreatie toe te staan. Daarom is dit alleen mogelijk op plaatsen waar dit is aangegeven. Met honden mag over onze onderhoudspaden gewandeld worden mits zij zijn aangelijnd. Dit om overlast voor vee en natuur zoveel mogelijk te voorkomen.

2 Commerciële recreatieactiviteiten en gemotoriseerde recreatievaart zijn mogelijk in de daarvoor aangewezen gebieden.

Toelichting

Commerciële recreatie-activiteiten en gemotoriseerde recreatievaart zijn niet overal verantwoord mogelijk. We zullen kaarten opstellen waar duidelijk gemaakt wordt waar welke recreatievormen mogelijk zijn. Zo heeft het waterschap een aantal waterlopen aangewezen als vaarwater.

3 Voor het opnemen van onze eigendommen als onderdeel in officiële routes, is onze toestemming nodig.

Toelichting

Er is sprake van een officiële route als deze op enige wijze als vaste route is gepubliceerd en is voorzien van een routeaanduiding. Omdat structureel gebruik wordt gemaakt van ons eigendom maken wij hierover afspraken met de partij die de route onderhoudt. Bijvoorbeeld hoe schade, zwerfafval of ander overlast zoveel mogelijk wordt voorkomen. De afspraken worden schriftelijk vastgelegd.

4 Recreatie-evenementen die op ons eigendom plaatsvinden, zijn voorafgaand gemeld.

Toelichting

Tot recreatie-evenementen worden onder andere gerekend; wandelexcursies, mountainbiketochten, scoutingactiviteiten en viswedstrijden. Een tijdige melding (minimaal twee weken voor de voorgenomen activiteit) stelt ons in de gelegenheid om waar nodig geplande beheer en onderhoudswerkzaamheden hierop af te stemmen. Bovendien biedt dit de mogelijkheid de organisatoren op de hoogte te brengen van gelijktijdig plaatsvindende andere activiteiten en risicovolle omstandigheden zoals blauwalgenbloei, botulisme, hoog watersituatie etc.

5 Voor het benutten van ons eigendom voor commerciële recreatieve activiteiten is toestemming nodig van het waterschap.

Toelichting

Tot commerciële recreatie-activiteiten rekenen we onder andere het verhuren van kano's en waterfietsen of het varen met een rondvaartboot. Deze vormen van recreatie zijn vaak structureel en redelijk intensief. We leggen de afspraken met de ondernemer hierover in een overeenkomst vast. Criteria hiervoor nemen we op in een modelovereenkomst.

6 De recreant moet veilig kunnen recreëren.

Toelichting

Bij het toestaan van recreatie moet altijd getoetst worden of er geen gevaar kan ontstaan voor de recreant. Als gevaar onvermijdelijk is, wordt een activiteit geweigerd. Indien gevaar vermijdbaar is, worden er afspraken gemaakt wie hiervoor zorg draagt. Wat betreft de recreatievaart zorgt het waterschap als nautisch beheerder er voor dat onveilige situaties zoveel mogelijk worden voorkomen. In situaties waarin dat niet mogelijk is zet het waterschap hulpmiddelen in (bijvoorbeeld drijflijnen en waarschuwingsborden bij stuwen). Verhuurbedrijven en verenigingen dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van gebruikers en het veilig gebruik van de voorzieningen. De recreant is zelf ook verantwoordelijk voor de eigen veiligheid. Zwemmen buiten de daartoe specifiek aangewezen wateren wordt afgeraden. Onder water kunnen zich namelijk onzichtbare obstakels bevinden. Bovendien is veel oppervlaktewater als gevolg van effluentlozingen door onze rioolwaterzuiveringsinstallaties hygiënisch niet betrouwbaar. Ook kunnen er schadelijke blauwalgen en botulismebacteriën in het water aanwezig zijn.

7 Recreatie mag het waterbeheer niet onnodig belemmeren.

Toelichting

Recreatie kan het waterbeheer belemmeren. Waar sprake is dat dit tot onnodige overlast leidt, kunnen recreatieactiviteiten geweigerd worden.

Verder reguleren wij door middel van onze Waterschapsverordening en beleidsregels dat bouwkundige voorzieningen voor recreatief gebruik (bijv.: kano in- en uitstapplaatsen, vissteigers, hekwerken) geen belemmering vormen voor het doorstroomprofiel en de toegankelijkheid van onze waterlopen. Specifieker regels met betrekking tot de sportvisserij zijn opgenomen in het visstandbeheerplan.

8 Recreatie mag geen noemenswaardige schade aan de waterstaatkundige objecten veroorzaken.

Toelichting

Tot de waterstaatkundige objecten wordt gerekend, de waterloop zelf, zijn oevers en alle kunstwerken die in de watergang aanwezig zijn zoals duikers, stuwen, gemalen, beschoeiingen etc.

Oevervegetaties zijn, vanwege de natte omstandigheden, gevoelig voor betreding. Daarom wordt de oeverzone zoveel mogelijk gevrijwaard van recreatie. Zandbanken die in herstelde beken op natuurlijke wijze ontstaan dragen bij aan het goed functioneren van beeksystemen. Zij mogen derhalve niet uit oogpunt van de recreatievaart worden verwijderd.

Als recreatie leidt tot schade aan waterschapseigendommen, wordt de veroorzaker in beginsel aansprakelijk gesteld.

9 Recreatie in ecologische verbindingzones is alleen op de paden toegestaan.

Toelichting

Ecologische verbindingzones (EVZ) hebben tot doel natuurkerngebieden onderling te verbinden zodat planten en dieren zich kunnen verspreiden. Daar waar dit geen afbreuk doet aan het functioneren van de EVZ kunnen wandelpaden in de EVZ aanwezig zijn. Recreatie buiten deze paden is niet toegestaan.

10 Recreatie mag geen noemenswaardige schade en hinder voor derden veroorzaken.

Toelichting

Soms leidt recreatie op ons eigendom tot hinder, schade of overlast voor natuur, aanliggende eigenaren of andere gebruikers van onze eigendommen. Te denken valt aan geluidsoverlast door kanovaarders, inboeten aan privacy, overdraagbare ziekten door honden of zwerfvuil. Deze kunnen vaak door goede communicatie, fysieke maatregelen of samenwerking opgelost worden.

In beginsel dienen deze acties door de partij die de recreatie-activiteit initieert, genomen te worden. Het waterschap kan dit faciliteren. Indien de partijen niet tot overeenstemming kunnen komen, beslist het waterschap.